

GULD FRA NORDVESTSJÆLLAND

redigeret af Mogens Schou Jørgensen. Pris 300 kr.

I anledning af Holbæk Amts Sparekasses 150 års jubilæum har Mogens Schou Jørgensen redigeret et monumentalt pragtværk om arkæologiske og historiske guldfund fra Nordvestsjælland. Bogen er i stort format, indbundet og illustreret med over 200 tegninger og fotografier i sort/hvid og farve.

Bogen er opbygget som en række kapitler skrevet af vores bedste specialister indenfor området. Hvert kapitel er illustreret med en blanding af helsides farveplancher, mindre figurer samt små vignetter i den luksuriøst brede margen. Samtlige figurers kvalitet er fremragende, typografien er smuk og meget let læselig. På omslaget og i indledningen til et par af kapitlerne er der en geologisk-mineralogisk introduktion til guld - hvad det er, og hvor det forekommer.

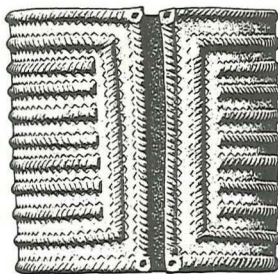
Bogen er desuden forsynet med gode fundlister og en god litteraturliste - nogen man ikke altid er forvænt med i arkæologiske arbejder. Desuden er der et samlet engelsk resumé af de enkelte afsnit.

De enkelte kapitler fordeler sig på syv forfattere. Det første "Solens guld" er forfattet af P.V.Glob, hvis levende måde at skrive på får én til at føle, at man lige som han selv, var blevet taget i hånden af en far og fik lov til at finde guld med ham og således kigge ind i fortiden.

Derpå følger Thorkild Ramskous afsnit "Guld gennem tiderne", der er skrevet causerende, ordrigt og levende. Det er mest guldets mytiske betydning, deriblandt dets dobbelte virkning som ulykkesmetal og som noget, det var godt at eje, der har optaget Ramskou. Ganske interessant er det at se, hvordan ordspil om guld har spillet en stor rolle også i den danske litteratur. Resten af kapitlet er helliget en kronologisk gennemgang af guldets optræden i Danmarks historie med eksempler fra Nordvestsjælland.

Det tredje kapitel er mere specielt i sit sigte. Det er skrevet af Mogens Schou Jørgensen og har titlen "Oldtidsguld". Forfatteren underer sig over, hvor meget oldtidsguld, der egentlig er fundet i Danmark, men gør samtidig opmærksom på, at store mængder er forsvundet på grund af gravrøveres virksomhed. Dateret værktøj viser, at de første plyndringer allerede har foregået i Bronzealderen. (Er arkæologer ivotrigt ikke selv gravrøvere?). Der følger så en detaljeret beskrivelse af samtlige guldfund fra Yngre Stenalder til og med Vikingetid, og det fremhæves at ornamentikken på de forskellige smykketyper danner grundlag for en kronologisk inddeling af fundene.

Det fjerde kapitel er skrevet af Ulla Lund Hansen og hedder "Guld-håndværk i Nordens Oldtid". Også dette afsnit indledes med en mineralogisk-geologisk beskrivelse af mineralet guld og dets forekomster. Rent redaktionelt havde det nok været en fordel kun at bringe én sådan over-

Figur 29: Guldmanchet fra Stokkerup ved Græsted i Nordsjælland. Højde 7 cm.

sigt (eventuelt skrevet af en geolog) som et selvstændigt kapitel. Kapitlet beskriver de forskellige støbeteknikker for eksempel "à cire perdue" - "det forsvundne voks metode" - en teknik, der stadig anvendes blandt andet i Vestafrika (se Varvs Ghanahefte samt Varv nr. 1 1967: Guld i Ghana). Guldbehandling ved for eksempel stempning, ciselering, gravering, granulation, lodning, cloisonné og filigran gennemgås nøje teknisk og understøttes af godt udvalgte illustrationer. Også metoder til patinerung og emaljerung bliver omhyggeligt behandlet.

Det femte kapitel er skrevet af Kirsten Bendixen og hedder "Guld-mønter". Kapitlet starter kronologisk med de første mønter lavet inden for vor kulturkreds. Inskriptioner og mønthistorie for de udenlandske guldmønter fundet i danske arkæologiske aflejringer gennemgås på fascinerende vis.

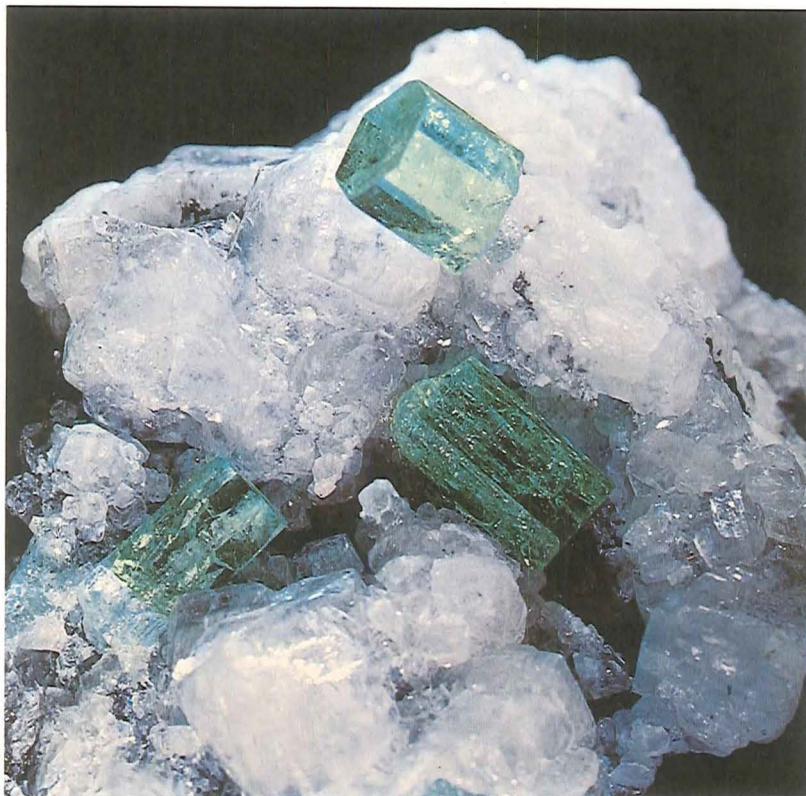
Fritze Lindahl har skrevet det 6. kapitel, "Middelalder og renaissance". Forfatteren holder sig hovedsageligt til fundet af Orøkorset, en meget romantisk fundhistorie samt en detaljeret gennemgang af korsets stilistiske udførelse. Korset menes at stamme fra omkring år 1100 og bliver sammenlignet med udenlandske paralleller.

Af samme forfatter er et afsnit om fingerringe. Ringene gennemgås kronologisk og betydningen af udsmykningerne diskuteres. Til sidst er et lille afsnit om armbåndet fra Hjembæk kirke, et pragtstykke med grube-lille motiver.

Det syvende kapitel er et kort afsnit skrevet af Jørn Piø om Høj-folkets guld. Der fortælles om den overnaturlige magt man tillagde guld, og de mennesker, der ejede guld, heriblandt bjergfolkene, der boede i høje og bakker. Adskillige sagn går ud på, at mange af kirkernes alterkalke er ran fra sådanne bjergfolk. Afsnittet handler om folkeovertro og elverpiger.

Sammenfattende kan det siges, at bogen er af høj æstetisk kvalitet, at de enkelte afsnit er detaljerede og velskrevne, og at det i høj grad er en anbefalelsesværdig måde at udbrede kendskabet til Danmarks Forhistorie på. For Varv læsere er emnet måske lidt perifert, men ikke desto mindre anbefales bogen til alle, der har råd til at betale de 300 kr., som her må siges at være givet godt ud.

Nanna Noe-Nygaard

Krystaller af beryl, der viser hexagonal symmetri.

Beryl optræder i forskellige varieteter og farver. Smaragd der er dyb grøn er mest sjælden, og derfor en meget kostbar ædelsten, mens den lyse blå til grønne ("havvand") aquamarin, der er mere almindelig også er betydelig billigere.

Kendte lokaliteter for brydning af smaragd findes ved Bogota i Colombia og ved Takowaja øst for Sverdlovsk i Sibirien. Aquamarin fås især fra Indien og Brasilien.